

Đề xuất khung năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp đối với giáo viên trung học phổ thông theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Lê Thị Quỳnh Nga

Email: ngaltq@vnies.edu.vn
Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
101 Trần Hưng Đạo, Hoàn Kiếm,
Hà Nội, Việt Nam

TÓM TẮT: Chương trình Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cấp Trung học phổ thông bắt đầu được thực hiện từ năm học 2022 - 2023, là hoạt động giáo dục bắt buộc nhưng còn mới mẻ khiến nhiều giáo viên bối rối, lo lắng, nhất là trong bối cảnh Việt Nam chưa có giáo viên được đào tạo để thực hiện nhiệm vụ này. Trên cơ sở phân tích một số vấn đề lí luận và những mục tiêu, yêu cầu cần đạt của Chương trình, bài viết đề xuất khung năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp với bốn thành tố: 1/ Năng lực hiểu chương trình hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp; 2/ Năng lực thiết kế kế hoạch tổ chức hoạt động; 3/ Năng lực thực hiện kế hoạch hoạt động; 4/ Năng lực đánh giá và điều chỉnh kế hoạch hoạt động. Đồng thời, bài viết cũng mô tả những biểu hiện của năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp của giáo viên trung học phổ thông làm cơ sở phát triển năng lực này ở họ, đáp ứng yêu cầu của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

TỪ KHÓA: Năng lực, hoạt động trải nghiệm và hướng nghiệp, giáo viên trung học phổ thông, Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

→ Nhận bài 22/02/2024 → Nhận bài đã chỉnh sửa 08/4/2024 → Duyệt đăng 25/5/2024.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12420104>

1. Đặt vấn đề

Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp là hoạt động giáo dục bắt buộc thuộc Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 mới bắt đầu được triển khai từ năm học 2022-2023 ở cấp Trung học phổ thông. Hiện nay, chưa có giáo viên được đào tạo để thực hiện nhiệm vụ này mà chỉ là kiêm nhiệm theo sự phân công của nhà trường là một thực tế trong bối cảnh hiện nay. Điều này khiến nhiều giáo viên gặp khó khăn, lúng túng trong thực tiễn triển khai. Đặc biệt, với quan điểm xây dựng Chương trình là tính mở và tính linh hoạt, giáo viên phải là người có kiến thức và kinh nghiệm sâu sắc về việc tổ chức hoạt động trải nghiệm hướng nghiệp, mới có thể chủ động sáng tạo lựa chọn hình thức, không gian, thời gian hoạt động phù hợp với hoàn cảnh và điều kiện của mình trên nguyên tắc bảo đảm mục tiêu giáo dục và các yêu cầu cần đạt về phẩm chất, năng lực đối với mỗi lớp học, cấp học. Vì thế, việc làm rõ năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm hướng nghiệp của giáo viên trung học phổ thông, làm cơ sở phát triển năng lực này của họ nhằm đáp ứng yêu cầu của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 là hết sức cần thiết.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số khái niệm cơ bản về năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp của giáo viên Trung học phổ thông

2.1.1. Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp

Hoạt động giáo dục là hoạt động có mục đích, được giáo viên - với tư cách là nhà giáo dục - lên kế hoạch,

sử dụng những phương thức phù hợp để truyền thụ nội dung giáo dục cụ thể tới học sinh nhằm đạt được mục tiêu giáo dục nhất định. Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp là một hoạt động giáo dục có ý nghĩa giúp học sinh được trải nghiệm thực tiễn, qua đó phát triển phẩm chất, năng lực đặc thù và năng lực chung.

Tác giả Nguyễn Thị Liên nhận định rằng, hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp là: “Hoạt động giáo dục, trong nội dung và cách thức tổ chức tạo điều kiện cho từng học sinh được tham gia trực tiếp vào làm chủ thể của hoạt động, tự lên kế hoạch, chủ động xây dựng chiến lược hành động cho bản thân và cho nhóm để hình thành và phát triển những phẩm chất tư tưởng, ý chí, tình cảm, giá trị, kĩ năng sống và những năng lực cần có của công dân trong xã hội hiện đại. Qua hoạt động, học sinh phát huy khả năng để thích ứng và tạo ra cái mới, giá trị cho cá nhân và cộng đồng”. Như vậy, dưới góc nhìn của nhóm tác giả, hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp mang bản chất của hoạt động giáo dục. Bên cạnh đó, nhóm tác giả cũng xem hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp là: “Một hình thức dạy học, giáo dục để tổ chức các hoạt động mà học sinh được tham gia trực tiếp nhằm chiếm lĩnh tri thức, kĩ năng, kĩ xảo hình thành và phát triển năng lực bản thân” [1].

Theo tác giả Đinh Thị Kim Thoa, hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp là: “Hoạt động giáo dục, trong đó, dưới sự hướng dẫn của nhà giáo dục, từng cá nhân

học sinh được tham gia trực tiếp vào các hoạt động khác nhau của đời sống nhà trường cũng như ngoài xã hội với tư cách là chủ thể của hoạt động, qua đó phát triển năng lực thực tiễn, phẩm chất nhân cách và phát huy tiềm năng sáng tạo của cá nhân mình” [2].

Cách tiếp cận hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp theo hướng hoạt động giáo dục được nhà giáo dục tổ chức cho học sinh tham gia để thực hiện mục đích sư phạm nêu trên phù hợp với cách tiếp cận của Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp được quy định trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Trong Chương trình Hoạt động trải nghiệm và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp ghi rõ: “Hoạt động trải nghiệm và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp là hoạt động giáo dục do nhà giáo dục định hướng, thiết kế và hướng dẫn thực hiện, tạo cơ hội cho học sinh tiếp cận thực tế, thể nghiệm các cảm xúc tích cực, khai thác những kinh nghiệm đã có và huy động tổng hợp kiến thức, kỹ năng của các môn học để thực hiện những nhiệm vụ được giao hoặc giải quyết những vấn đề của thực tiễn đời sống nhà trường, gia đình, xã hội, phù hợp với lứa tuổi; qua đó, chuyên hoá những kinh nghiệm đã trải qua thành tri thức mới, hiểu biết mới, kỹ năng mới, góp phần phát huy tiềm năng sáng tạo và khả năng thích ứng với cuộc sống, môi trường và nghề nghiệp tương lai” [3].

Tiếp nối hoạt động trải nghiệm ở giai đoạn cơ bản, giai đoạn giáo dục định hướng nghề nghiệp đối với cấp Trung học phổ thông có mục tiêu: “Tập trung hơn vào hoạt động giáo dục hướng nghiệp nhằm phát triển năng lực định hướng nghề nghiệp. Thông qua các hoạt động hướng nghiệp, học sinh được đánh giá và tự đánh giá về năng lực, sở trường, hứng thú liên quan đến nghề nghiệp, làm cơ sở để tự chọn cho mình ngành nghề phù hợp và rèn luyện phẩm chất, năng lực để thích ứng với nghề nghiệp tương lai” [3].

Qua các quan niệm về hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp nêu trên, cùng với quan điểm về hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp được quy định trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, trong bài viết này, chúng tôi cho rằng: “Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp là hoạt động giáo dục do nhà giáo dục định hướng, thiết kế và hướng dẫn thực hiện, tạo cơ hội cho học sinh tiếp cận thực tế, thể nghiệm cảm xúc tích cực; khai thác những kinh nghiệm đã có và huy động tổng hợp kiến thức, kỹ năng của các môn học để thực hiện những nhiệm vụ được giao hoặc giải quyết những vấn đề của thực tiễn đời sống nhà trường, gia đình, xã hội, phù hợp với lứa tuổi; thông qua đó, chuyên hoá những kinh nghiệm đã trải qua thành tri thức mới, hiểu biết mới, kỹ năng mới góp phần phát huy tiềm năng sáng tạo và khả năng thích ứng với cuộc sống, môi trường và nghề nghiệp tương lai” [3].

2.1.2. Tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp

Tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp là tổ chức cho học sinh được tham gia vào hoạt động trải nghiệm theo các pha trong chu trình trải nghiệm: Trải nghiệm cụ thể, Quan sát phản ánh, Hình thành khái niệm và Thử nghiệm tích cực. Từ đó, các em được hình thành và phát triển những phẩm chất, tư tưởng, ý chí, tình cảm, giá trị, kỹ năng sống và những năng lực cần thiết [4].

Dựa trên những khái niệm về hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp ở trên, chúng tôi quan niệm như sau: “Tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp là quá trình nhà giáo dục thiết kế và tổ chức các hoạt động giáo dục cho học sinh mà khi tham gia, học sinh được trải nghiệm, thể nghiệm, tương tác, tìm tòi, khám phá,... gắn với mạch nội dung nhất định của chủ đề, qua đó phát triển ở học sinh phẩm chất, năng lực đặc thù và năng lực chung”.

2.1.3. Năng lực

Có nhiều quan niệm khác nhau về năng lực, theo Weinert (2001): “Năng lực là những khả năng và kỹ xảo học được hoặc sẵn có của cá thể nhằm giải quyết các tình huống xác định, cũng như sự sẵn sàng về động cơ, xã hội và khả năng vận dụng các cách giải quyết vấn đề một cách có trách nhiệm và hiệu quả trong những tình huống linh hoạt” [5].

Năng lực con người là sản phẩm của sự phát triển xã hội. Sự hình thành năng lực đòi hỏi cá thể phải nắm được các hình thức hoạt động mà loài người đã tạo ra trong quá trình lịch sử xã hội. Vì vậy, năng lực con người không những do hoạt động của bộ não quyết định mà trước hết do trình độ phát triển lịch sử mà loài người đạt được. Năng lực là: “Tổng hợp các thuộc tính độc đáo của nhân cách phù hợp với yêu cầu của một hoạt động nhất định, đảm bảo cho các hoạt động đó đạt kết quả” [6].

Tổ chức hợp tác và phát triển kinh tế thế giới OECD lại cho rằng: “Năng lực thể hiện như một hệ thống khả năng, sự thành thạo hoặc những kỹ năng thiết yếu có thể giúp con người đủ điều kiện vươn tới một mục đích cụ thể” [7].

Không đồng ý với quan niệm “Năng lực” là “Khả năng, nhiều nhà khoa học cho rằng, năng lực là đặc điểm, là thuộc tính của mỗi cá nhân.

Tác giả Phạm Minh Hạc cho rằng: “Năng lực là đặc điểm tâm lý cá nhân đáp ứng được những đòi hỏi của hoạt động nhất định nào đó và là điều kiện để thực hiện có kết quả hoạt động đó” [8].

Theo tác giả Đặng Thành Hưng: “Năng lực là thuộc tính của cá nhân cho phép cá nhân thực hiện thành công hoạt động nhất định, đạt kết quả mong muốn trong những điều kiện cụ thể” [9].

Tác giả Hoàng Hòa Bình cho rằng, nếu coi “Năng lực” là “Thuộc tính” thì không nói lên được bản chất xã hội của năng lực, vì thuộc tính trong tiếng Việt được hiểu là “Đặc tính vốn có của một sự vật, nhờ đó sự vật tồn tại, và qua đó, con người nhận thức được sự vật, phân biệt được sự vật này với sự vật khác” [10]. Trong khi đó, năng lực là cái “Có thể phát triển trên cơ sở năng khiếu (đặc điểm sinh lí của con người, trước hết là của hệ thần kinh trung ương), song không phải là bẩm sinh, mà là kết quả phát triển của xã hội và của con người (đời sống xã hội, sự giáo dục và rèn luyện, hoạt động của cá nhân)”. Vì thế, tác giả cho rằng, năng lực nên hiểu là một loại thuộc tính với sự mở rộng nghĩa của từ này - bao hàm không chỉ các đặc tính bẩm sinh mà cả những đặc tính hình thành và phát triển nhờ quá trình học tập, rèn luyện của con người.

Trong bài viết này, chúng tôi cho rằng, không nên hiểu năng lực là “Khả năng”, đồng thời chúng tôi cũng đồng tình với quan điểm về năng lực của tác giả Hoàng Hòa Bình. Theo đó, “Năng lực là thuộc tính cá nhân được hình thành, phát triển nhờ tố chất sẵn có và quá trình học tập, rèn luyện, cho phép con người thực hiện thành công một loại hoạt động nhất định, đạt kết quả mong muốn trong những điều kiện cụ thể” [10].

2.1.4. Năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp

Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cấp Trung học phổ thông là hoạt động giáo dục bắt buộc, thuộc Chương trình Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp, được thực hiện từ lớp 10 đến lớp 12. Nó được thiết kế và tổ chức theo chủ đề giáo dục hướng đến hình thành và phát triển ở học sinh những năng lực chung, năng lực đặc thù phù hợp với đặc điểm của học sinh cấp Trung học phổ thông, thông qua quá trình học sinh tham gia hoạt động, trải nghiệm, tương tác và thiết lập mối quan hệ giữa học sinh với cá nhân và nhóm... Do đó, giáo viên phải có được năng lực thiết kế và tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp phù hợp với đặc điểm học sinh trung học phổ thông.

Dựa trên những quan niệm về năng lực, hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp nêu trên, chúng tôi cho rằng: “Năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp là thuộc tính cá nhân được hình thành, phát triển nhờ tố chất sẵn có và quá trình học tập, rèn luyện, cho phép giáo viên thực hiện thành công các yêu cầu của việc thiết kế kế hoạch hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cho học sinh ở trường trung học phổ thông, nhằm thực hiện mục tiêu và yêu cầu cần đạt về phát triển phẩm chất và năng lực cho học sinh trung học phổ thông”.

2.2. Mục tiêu và yêu cầu cần đạt của hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp

Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp (cấp Trung học phổ thông) là hoạt động giáo dục bắt buộc, thuộc Chương trình Hoạt động trải nghiệm và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp, được thực hiện từ lớp 10 đến lớp 12. Theo đó, Chương trình đã nêu rất rõ mục tiêu và yêu cầu cần đạt, cụ thể như sau [3]:

2.2.1. Mục tiêu chương trình

a. Mục tiêu chung

Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp hình thành, phát triển ở học sinh năng lực thích ứng với cuộc sống, năng lực thiết kế và tổ chức hoạt động, năng lực định hướng nghề nghiệp; đồng thời góp phần hình thành, phát triển các phẩm chất chủ yếu và năng lực chung quy định trong Chương trình tổng thể.

Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp giúp học sinh khám phá bản thân và thế giới xung quanh, phát triển đời sống tâm hồn phong phú, biết rung cảm trước cái đẹp của thiên nhiên và tình người, có quan niệm sống và ứng xử đúng đắn, đồng thời bồi dưỡng cho học sinh tình yêu đối với quê hương, đất nước, ý thức về cội nguồn và bản sắc của dân tộc để góp phần giữ gìn, phát triển các giá trị tốt đẹp của con người Việt Nam trong một thế giới hội nhập.

b. Mục tiêu cấp Trung học phổ thông

Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp giúp học sinh phát triển các phẩm chất, năng lực đã được hình thành ở cấp Tiểu học và Trung học cơ sở. Kết thúc giai đoạn giáo dục định hướng nghề nghiệp, học sinh có khả năng thích ứng với các điều kiện sống, học tập và làm việc khác nhau; thích ứng với những thay đổi của xã hội hiện đại; có khả năng tổ chức cuộc sống, công việc và quản lí bản thân; có khả năng phát triển hứng thú nghề nghiệp và ra quyết định lựa chọn được nghề nghiệp tương lai; xây dựng được kế hoạch rèn luyện đáp ứng yêu cầu nghề nghiệp và trở thành người công dân có ích.

2.2.2. Yêu cầu cần đạt

Yêu cầu cần đạt về phẩm chất chủ yếu: Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp góp phần hình thành và phát triển phẩm chất chủ yếu theo các mức độ phù hợp với mỗi cấp học đã được quy định trong Chương trình tổng thể.

Yêu cầu cần đạt về năng lực: Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp giúp hình thành và phát triển ở học sinh các năng lực tự chủ và tự học, giao tiếp và hợp tác, giải quyết vấn đề và sáng tạo, được biểu hiện qua các năng lực đặc thù: năng lực thích ứng với cuộc sống, năng lực thiết kế và tổ chức hoạt động, năng lực định hướng nghề nghiệp.

2.2.3. Cấu trúc năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp của giáo viên trung học phổ thông

Từ những quan niệm về việc năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và mục tiêu, yêu cầu cần đạt của Chương trình Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cấp Trung học phổ thông 2018 nêu trên, chúng tôi xác định cấu trúc năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp của giáo viên Trung học phổ thông với các nội dung và biểu hiện cụ thể như sau:

Năng lực hiểu Chương trình Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp: Giáo viên trung học phổ thông phải hiểu Chương trình Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cấp Trung học phổ thông 2018 như: Nội dung Chương trình; Mục tiêu và yêu cầu cần đạt của Chương trình; Mạch nội dung và các chủ đề được quy định trong Chương trình.

Năng lực thiết kế kế hoạch hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp: Giáo viên trung học phổ thông phải thiết kế được kế hoạch hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp, cụ thể là: Xác định được các chủ đề cho một học kì/năm học; Xây dựng được kế hoạch theo từng chủ đề; Xác định được thời lượng mỗi tuần của từng chủ đề; Xác định được mục tiêu của chủ đề; Xác định được phương thức tổ chức phù hợp; Thiết kế được các hoạt động của từng chủ đề một cách phù hợp; Lên được phương án đánh giá hoạt động hợp lí.

Năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp: Giáo viên trung học phổ thông phải tổ chức được hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp theo kế hoạch và mục tiêu chủ đề đã đặt ra; Sử dụng được các phương pháp, hình thức tổ chức phù hợp và linh hoạt; Quan sát được hoạt động học sinh để hỗ trợ, giúp đỡ các em trong quá trình trải nghiệm; Tạo được sự hứng thú,

tích cực, chủ động của học sinh trong quá trình tham gia; Tạo điều kiện để mọi học sinh được trải nghiệm, tương tác trong quá trình tham gia; Xử lí được các tình huống phát sinh trong quá trình tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp.

Năng lực đánh giá kết quả tổ chức Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp: Giáo viên trung học phổ thông phải đánh giá được kết quả của quá trình tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp trên học sinh. Để đánh giá đòi hỏi giáo viên phải: Xây dựng được các tiêu chí đánh giá sự tiến bộ của học sinh; Xây dựng được các kênh đánh giá học sinh theo các yêu cầu cần đạt; Xây dựng được bộ công cụ đánh giá trong và sau khi tổ chức hoạt động; Xây dựng được những tiêu chí đánh giá cho cha mẹ học sinh/học sinh tự đánh giá; Sử dụng được bộ công cụ đánh giá; Phân tích được kết quả đánh giá, kết quả về sự phát triển học sinh.

Các thành tố của năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp của giáo viên trung học phổ thông được mô hình hóa bằng Bảng 1.

Khi hiểu rõ về Chương trình Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp, giáo viên sẽ thiết kế hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp phù hợp. Từ kế hoạch hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp hợp lí, giáo viên mới tổ chức thành công được hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp trong thực tiễn. Trong và sau khi tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp, giáo viên phải đánh giá được mức độ đạt được so với mục tiêu đã xác định để từ đó có sự điều chỉnh phù hợp. Khi xem xét năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp của giáo viên trung học phổ thông, cần lưu ý một số nội dung sau:

Sự phù hợp của việc thiết kế kế hoạch và tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cần được hiểu là phù

Bảng 1: Cấu trúc năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp của giáo viên trung học phổ thông

STT	Năng lực	Biểu hiện
1	Năng lực hiểu Chương trình Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp	1.1 Trình bày được nội dung Chương trình hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cấp Trung học phổ thông.
		1.2 Phân tích được mục tiêu, yêu cầu cần đạt của Chương trình hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cấp Trung học phổ thông.
		1.3 Trình bày được mạch nội dung và các chủ đề trong Chương trình hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cấp Trung học phổ thông.
2	Năng lực thiết kế kế hoạch hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp	2.1 Xác định được các chủ đề cho một học kì/năm học.
		2.2 Xây dựng được kế hoạch Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp theo từng chủ đề.
		2.3 Xác định được thời lượng mỗi tuần của từng chủ đề.
		2.4 Xác định được mục tiêu của chủ đề.
		2.5 Xác định được những phương thức tổ chức phù hợp.
		2.6 Thiết kế được các hoạt động của từng chủ đề một cách phù hợp.
		2.7 Lên được phương án đánh giá hoạt động hợp lí.

STT	Năng lực	Biểu hiện
3	Năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm hướng nghiệp	3.1 Tổ chức được hoạt động kế hoạch và mục tiêu chủ đề đã đặt ra.
		3.2 Sử dụng được các phương pháp, hình thức tổ chức một cách phù hợp và linh hoạt.
		3.3 Quan sát được hoạt động của học sinh để hỗ trợ, giúp đỡ các em trong quá trình trải nghiệm.
		3.4 Tạo được sự hứng thú, tích cực, chủ động của học sinh trong quá trình tham gia.
		3.5 Tạo được điều kiện để mọi học sinh được trải nghiệm, tương tác trong quá trình tham gia.
		3.6 Xử lý được các tình huống phát sinh trong quá trình tổ chức hoạt động.
4	Năng lực đánh giá kết quả tổ chức hoạt động trải nghiệm hướng nghiệp	4.1 Xây dựng được các tiêu chí đánh giá sự tiến bộ của học sinh.
		4.2 Xây dựng được các kênh đánh giá học sinh theo các yêu cầu cần đạt.
		4.3 Xây dựng được bộ công cụ đánh giá trong và sau khi tổ chức hoạt động.
		4.4 Xây dựng được những tiêu chí đánh giá cho cha mẹ học sinh/học sinh tự đánh giá.
		4.5 Sử dụng được bộ công cụ đánh giá đánh giá đã xây dựng.
		4.6 Phân tích được kết quả đánh giá về sự phát triển học sinh.

hợp với mục tiêu của chủ đề, phù hợp với đặc điểm của học sinh, và phù hợp với tình hình của nhà trường.

Nội dung hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cho học sinh cấp Trung học phổ thông theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 được triển khai theo bốn mạch nội dung: Hoạt động hướng vào bản thân; Hoạt động hướng đến xã hội; Hoạt động hướng đến tự nhiên; Hoạt động hướng nghiệp. Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp được tổ chức trong và ngoài lớp học, trong và ngoài trường học; theo quy mô nhóm, lớp học, khối lớp hoặc quy mô trường; với bốn loại hình hoạt động chủ yếu: Sinh hoạt dưới cờ; Sinh hoạt lớp; Hoạt động giáo dục theo chủ đề; Hoạt động câu lạc bộ; với sự tham gia, phối hợp, liên kết của nhiều lực lượng giáo dục trong và ngoài nhà trường.

Nếu môn học có nội dung là các kiến thức khoa học gắn với một lĩnh vực chuyên môn cụ thể thì nội dung của hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp lại rất đa dạng, gắn với thực tiễn đời sống, mang tính tổng hợp, vận dụng nhiều lĩnh vực giáo dục, nhiều môn học khác nhau. Nếu môn học được tổ chức chủ yếu bởi giáo viên thì hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp lại được tổ chức bởi nhiều lực lượng giáo dục khác nhau như: Giáo viên, cán bộ Đoàn, Đội, phụ huynh, chuyên gia, tổ chức xã hội, chính quyền, doanh nghiệp...

Việc đánh giá sự tiến bộ của học sinh dựa trên những yêu cầu cần đạt của chủ đề hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cần được thực hiện thông qua:

Đánh giá đồng đẳng: Đánh giá đồng đẳng là hoạt động đánh giá giữa các học sinh nhằm cung cấp thông tin phản hồi để cùng học hỏi và hỗ trợ nhau. Đánh giá đồng đẳng tạo cơ hội cho học sinh phát triển tinh thần hợp tác, tư duy phản biện và khả năng thuyết phục người khác.

Đánh giá của cha mẹ học sinh và cộng đồng (Địa phương nơi học sinh tham gia các hoạt động,...) về ý thức, thái độ của học sinh trong cuộc sống hằng ngày và trong việc tham gia các hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp. Khi lấy ý kiến đánh giá của phụ huynh học sinh và cộng đồng, cần tập trung vào mục tiêu giáo dục, làm rõ những gì học sinh đã thực hiện tốt, những gì cần cải thiện và phản hồi, gợi ý cho học sinh về hướng tiếp tục rèn luyện để đáp ứng mục tiêu giáo dục.

Đánh giá của giáo viên: Đánh giá của giáo viên là sự thu thập, xử lý các thông tin về quá trình học sinh thực hiện các nhiệm vụ của hoạt động (qua bài kiểm tra vấn đáp hoặc tự luận, bài tập thực hành, bài tiểu luận, bài thuyết trình, bài tập nghiên cứu, dự án nghiên cứu,...) và về thái độ, hành vi ứng xử của học sinh trong quá trình tham gia các hoạt động được tổ chức trên lớp học, hoạt động nhóm, tập thể hay cộng đồng cũng như trong sinh hoạt và giao tiếp hằng ngày.

3. Kết luận

Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cấp Trung học phổ thông là hoạt động giáo dục bắt buộc của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Hiện nay, hoạt động giáo dục này đang được triển khai theo lộ trình ở các khối lớp, với cấp Trung học phổ thông bắt đầu triển khai từ năm học 2022-2023 với khối lớp 10. Công tác bồi dưỡng giáo viên thực hiện hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 đã được các địa phương, cơ sở giáo dục rất tích cực, chủ động phối hợp với các nhà xuất bản tổ chức hướng dẫn sử dụng tài liệu hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cho giáo viên. Tuy nhiên, hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp là hoạt động giáo dục bắt buộc, nhưng rất mới mẻ, chưa có giáo viên được đào tạo để

thực hiện nội dung này. Giáo viên chủ nhiệm là người đảm nhiệm dạy một môn học cụ thể (theo chuyên môn được đào tạo), sẽ kiêm nhiệm thực hiện hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp trong nhà trường. Vì thế, việc làm rõ những yêu cầu đối với giáo viên về năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp ở các nhà trường là hết sức cần thiết. Đây là cơ sở cho việc xác định nội dung bồi dưỡng để phát triển năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cho giáo viên,

góp phần nâng cao chất lượng đội ngũ, nâng cao chất lượng giáo dục, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông hiện nay.

Lời cảm ơn: Bài viết là sản phẩm của Đề tài Khoa học Công nghệ cấp Bộ: “Phát triển năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cho giáo viên trung học phổ thông đáp ứng Chương trình Giáo dục phổ thông 2018”, Mã số: B2023-VKG-28.

Tài liệu tham khảo

- [1] Nguyễn Thị Liên (Chủ biên) - Nguyễn Thị Hằng - Tường Duy Hải - Đào Thị Ngọc Minh, (2016), *Tổ chức hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong nhà trường phổ thông*, NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội
- [2] Đinh Thị Kim Thoa, (2014), *Xây dựng chương trình hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong chương trình giáo dục phổ thông mới*, Kỷ yếu Hội thảo quốc tế “Phát triển năng lực người học trong bối cảnh hiện nay”, Học viện Quản lý Giáo dục.
- [3] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (26/12/2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông Hoạt động trải nghiệm và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp* (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT).
- [4] Kolb, D. A. (2014), *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. FT press.
- [5] Weinert, F. E, (2001), *Concept of competence: A conceptual clarification*. In D. S. Rychen & L. H. Salganik (Eds.), *Defining and selecting key competencies*, pp.45–65, Hogrefe & Huber Publishers.
- [6] Tremblay, D, (2002), *The Competency-Based Approach: Helping learners become autonomous, Adult Education-A Lifelong Journey*.
- [7] Rychen, D. S., & Salganik, L. H, (2002), *Definition and Selection of Competencies (DESECO): theoretical and conceptual foundations*, Strategy paper, Neuchatel, Switzerland: Swiss Federal Statistical Office.
- [8] Phạm Minh Hạc, (2002), *Tuyển tập tâm lý học*, NXB Giáo dục.
- [9] Đặng Thành Hưng, (2012), *Năng lực và giáo dục theo tiếp cận năng lực*, Tạp chí Quản lý Giáo dục, số 43
- [10] Hoàng Hòa Bình, (2016), *Năng lực và ứng dụng kết quả nghiên cứu năng lực vào xây dựng chương trình môn học, đổi mới mô hình sách giáo khoa, đổi mới phương pháp dạy học và đánh giá kết quả học tập của học sinh*, Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 131.

PROPOSING THE COMPETENCY FRAMEWORK FOR ORGANIZING EXPERIENTIAL AND CAREER GUIDANCE ACTIVITIES FOR HIGH SCHOOL TEACHERS TOWARDS THE 2018 GENERAL EDUCATION CURRICULUM

Le Thi Quynh Nga

Email: ngaltq@vnies.edu.vn
The Vietnam National Institute of Educational Sciences
101 Tran Hung Dao, Hoan Kiem district,
Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: *The experiential and career guidance activities curriculum has been implemented at high school level since the 2022 - 2023 school year. Despite being a mandatory activity, it is still very new, causing many teachers anxiety and confusion, especially in the context of no trained teachers on this issue in Vietnam. Based on the analysis of the theoretical problems as well as the goals and requirements of the 2018 General Education Curriculum, the article proposes a competency framework for organizing experience and career guidance activities with four elements, including 1/ Competency to understand the curriculum, 2/ Competency to design and organize activity plans, 3/ Competency to implement activity plans, and 4/ Competency to evaluate and adjust activity plans. At the same time, the article also describes their manifestations as a basis for developing high school teachers' competencies to meet the 2018 General Education Curriculum.*

KEYWORDS: *Competencies, the experiential and career guidance activities, high school teachers, the 2018 General Education Curriculum.*